

'Het ging altijd over verhuizen naar Duitsland'

Duitse minderheden tussen Oost en West

Achtergrond - 16 juli 2012 - Auteur: Erwin Vervloed

Haar naam is Duits, op haar paspoort staat de Duitse adelaar en ze spreekt de taal perfect. Toch is Duits-zijn voor Martina Friedsmann (26) niet vanzelfsprekend. Als nakomeling van de Zevenburger Saksen, een Duitse minderheid in Roemenië, heeft ze zich in Duitsland altijd een beetje anders gevoeld.

Hoewel Martina Friedsmann pas vier jaar oud was toen ze naar Duitsland kwam, speelt één van haar vroegste herinneringen zich in Roemenië af. “Mijn moeder kwam mij ophalen bij de kleuterschool en vertelde mij dat het regime van dictator Ceausescu was gevallen. Mijn eerste reactie was toen: ‘Super, dan is er weer snoep te koop!’” Onder Ceausescu was er in de jaren tachtig bijna niets in de winkels te krijgen, vertelt Friedsmann. “Ook herinner ik me het erf waar we in Roemenië hebben gewoond. Ik was daar altijd buiten en we hadden thuis veel dieren. Ik had toen ook mijn eigen gans.”

Friedsmanns ouders hebben beduidend minder goede herinneringen aan het leven in Roemenië. Voor hen speelde, net als voor veel andere Duitsers daar, maar één kwestie: “Verhuizen naar Duitsland, dat was het enige waar in de jaren tachtig over gesproken werd.” Uit verhalen van anderen die al naar Duitsland waren geëmigreerd, wisten haar ouders dat de levensstandaard er veel hoger lag. Ze konden zelf pas weg na de val van het communistische regime in 1989/1990. Toen zijn de Roemeense Duitsers ook meteen met duizenden tegelijk vertrokken.

Zevenburger Saksen

Het leven van de Duitse minderheid in Roemenië was niet altijd zo slecht, vertelt Friedsmann. Ze kent de geschiedenis van haar familie tot aan haar overgrootmoeder, maar daarvoor leefden al vanaf de twaalfde eeuw Duitsers in Zevenburgen, de streek in Roemenië die tegenwoordig bekend staat als Transsylvanië. Beide kanten van haar familie woonden oorspronkelijk als boeren op het platteland in de buurt van het stadje Agnetheln (in het huidige Roemenië heet het Agnita).

De generatie van haar ouders ging van het Roemeense platteland naar de stad,

vertelt Friedsmann. “Als onderdeel van het communistische ideaal werd mijn moeder fabrieksarbeider. Maar economisch ging het helemaal niet goed. Op het platteland was het altijd nog beter. Daar konden mensen tenminste iets voor zichzelf en voor de zwarte markt produceren.”

Dat de Zevenburger Saksen in Roemenië eeuwenlang hun eigen identiteit hebben kunnen bewaren, is te danken aan hun mentaliteit en superioriteitsgevoel, meent Friedsmann. “Het belangrijkste in het leven van de Duitse minderheid was hard werken en zuinig zijn. Ze voelden zich verheven boven de andere bevolkingsgroepen.” Dat had mede te maken met de vele privileges die de Zevenburger Saksen in de loop der eeuwen hadden verkregen. Daarnaast waren ze trots op hun eigen dialect, al spraken ze ook Hoogduits, de officiële Duitse taal. Als protestanten hadden de Duitsers bovendien een andere geloof dan de katholieke Roemenen.

Die trotse verhevenheid zie je symbolisch terug in de steden die de Duitse minderheid in Roemenië bouwde, zegt Friedsmann. “Dat waren goed bewaakte burchten met een centrum waar alleen Duitsers mochten komen. Uit wraak voor hun eeuwenoude bevoorrechte positie werden velen van hen na de Tweede Wereldoorlog naar Duitsland verdreven.” Friedsmanns familie bleef echter in Roemenië .

Opvangcentrum

Toen het gezin Friedsmann in 1990 alsnog naar Duitsland vertrok, kwam het terecht in een opvangcentrum in Zuid-Duitsland. “Daar woonden we acht maanden lang met veel mensen bij elkaar. We sliepen in stapelbedden en het was er niet schoon, maar als kind vond ik dat allemaal niet zo erg.” Voor haar ouders was het de grootste prioriteit om werk te vinden, omdat ze dan een woning konden krijgen. Dat lukte.

“Jongeren zijn geïnteresseerd in hun geschiedenis. Zelfs degenen die in Duitsland zijn geboren, hebben nostalgie naar het verleden in Roemenië”

Haar familie wist haar draai in Duitsland snel te vinden, zegt Friedsmann. “De Zevenburger Saksen zijn in Duitsland goed geïntegreerd. Tot op het overdrevene af. Ze wilden in geen enkel geval als niet-Duitsers worden gezien.” Haar oom mat zich in korte tijd een Beiers dialect aan. Het Zevenburger dialect wordt bij de Friedsmanns alleen nog thuis gesproken.

Toch heeft Friedsmann zich altijd anders dan andere Duitsers gevoeld, zegt ze. Dat merkte ze vooral bij vriendschappen. Ze kreeg nooit het gevoel écht dichtbij

'authentieke' Duitsers te komen. "Vriendschappen onder de Zevenburger Saksen zijn veel intensiever. Toen ik veertien of vijftien was, werd ik me van zulke dingen bewust."

'Heimattreffen'

Thuis bleef een aantal Zevenburger Saksische tradities behouden, vertelt ze. Het eten is bijvoorbeeld sterk beïnvloed door de vrij zware en gekruide Roemeense keuken. En huwelijken zijn een enorme aangelegenheid. "Op de bruiloft van mijn ouders waren wel 600 gasten. In tegenstelling tot 'normale' Duitse bruiloften wordt bij ons ook altijd gedanst."

Ook buitenshuis kwam Friedsmann af en toe met haar achtergrond in aanraking. In Duitsland hebben de Zevenburger Saksen eigen verenigingen en een eigen krant. Daarnaast worden regelmatig *Heimattreffen* georganiseerd. "Het opvallende vind ik dat daar veel jongeren komen. Er treden speciale bands op, die in het dialect van de Zevenburger Saksen zingen. Die bands hebben zelfs groupies. Ik geloof daarom ook niet dat de cultuur van de Zevenburger Saksen snel uitsterft. Jongeren zijn geïnteresseerd in hun geschiedenis. Zelfs degenen die in Duitsland zijn geboren, hebben nostalgie naar het verleden in Roemenië."

Zelf heeft Friedsmann ook een bijzondere band met Roemenië. "Vrijwel mijn hele familie woont nu in Duitsland, maar mijn opa en oma hebben er nog wel een huis, waar ze elke zomer heengaan. Ik ben er meerdere keren geweest." Ook is ze als student in Roemenië geweest. Inmiddels volgt ze een cursus Roemeens op haar Duitse universiteit. "Daar leren we naast de taal ook veel over de cultuur."

Symbolische burcht

De tradities van de Zevenburger Saksen hoopt ze ook de volgende generatie bij te brengen: de de typische keuken, de openheid en gastvrijheid van de Zevenburger Saksen en het dialect. "Maar dat laatste wordt moeilijk. Dan zou ik eerst een partner moeten hebben die het dialect kent."

Friedsmann kan zich voorstellen in Roemenië te leven. Ze zou best mee willen doen aan een projecten die er op gericht zijn de Duitse cultuur te bewaren. "Anders blijven er alleen nog maar nostalgische oude mensen over. Ik vind dat de Zevenburger Saksen hun houding moeten veranderen en eindelijk eens van hun symbolische burcht af moeten komen." Opvallend genoeg zijn Roemenen erg geïnteresseerd in de Duitse cultuur en heeft de Duitse taal een goede naam, zegt ze. Zo gaan bijvoorbeeld ook Roemeense kinderen naar Duitse scholen. "Daar zie ik de mogelijkheid om de Duitse tradities in Roemenië te bewaren. Anders worden de Zevenburger Saksen langzaam rijp voor het museum."

Interviewer [Erwin Vervloed](#) volgt de tweejarige master [Ost-West-Studien](#) in Regensburg. Daar kwam hij in aanraking met de verhalen van Duitse minderheden. In 2010 maakte hij deel uit van de redactie van Duitslandweb.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/3180/het-ging-altijd-over-verhuizen-naar-duitsland>